

ongeacht de bezwaren, naar het bevrijde Zuiden te verplaatsen (prins Bernhard had zich eind november met zijn staf in Breda gevestigd) – een van de factoren die Kruls daartoe stimuleerden, was dat in het bevrijde deel des lands 'het verhaaltje (ging) van 'de heren van het Militair Gezag vinden het leuker in Brussel.'¹ Hem werd evenwel, zo legde hij aan de Enquêtecommissie uit, in de enige provincie die voor de vestiging in aanmerking kwam, Noord-Brabant, door de Geallieerde militaire autoriteiten geen geschikte accommodatie aangeboden (in de grote gebouwen lagen er Geallieerde legereenheden of waren Geallieerde militaire diensten gevestigd). Begin '45 deden de Geallieerde autoriteiten hem weten dat zij bereid waren, in Tilburg een aantal villa's ten behoeve van het Militair Gezag te ontruimen maar 'het middel', zo vertelde Kruls aan de Enquêtecommissie, 'leek mij erger dan de kwaal'² – die ontruiming zou bij de betrokkenen grote ontstemming hebben gewekt. In maart '45 drong het echter tot Kruls door dat de Britse militaire autoriteiten de gebouwen van de Koninklijke Militaire Academie te Breda eerder zouden verlaten dan oorspronkelijk in hun voornemen lag; die kans greep hij onmiddellijk aan en in de eerste dagen van april verhuisde de staf Militair Gezag naar Breda, waarheen door de Britten het nodige Duitse kantoormeubilair was overgebracht uit het Rijnland.

De Enquêtecommissie achtte het, 'hoezeer zij ook overtuigd is van de grote moeilijkheden om in het bevrijde Zuiden een geschikt verblijf te vinden, bepaald een fout, zowel in psychologisch als in technisch en bestuurlijk opzicht, dat de overplaatsing niet veel eerder is geschied. Zonder enige twijfel zou zulk een overplaatsing op grote bezwaren gestuit zijn, doch . . . (het) zou . . . naar het oordeel van de commissie mogelijk zijn geweest om in Nederland onderdak te vinden, zij het dan op veel minder comfortabele wijze dan te Brussel.'³

Wij zijn geneigd dit oordeel te onderschrijven; zonder dat wij zouden kunnen aangeven (dat heeft de Enquêtecommissie trouwens ook niet gedaan) wáár de staf Militair Gezag zich had kunnen vestigen voordat hij naar Breda vertrok (wij menen dat Kruls met de gevoelens van een aantal villabewoners in Tilburg heel wel minder rekening had kunnen houden), staat ook voor ons vast dat het onjuist is geweest dat de staf Militair Gezag, in tegenstelling tot die van de prins, meer dan zes maanden lang in Brussel is blijven zitten. Technisch was dat in veel opzichten een voordeel, maar psychologisch en dus bestuurlijk een nadeel. Vergeleken

¹ Getuige H. J. Kruls, *Enq.*, dl. V c, p. 164. ² A.v. ³ A.v., dl. V a, p. 360.